

17.3. СОБІВАРТІСТЬ ТА НАПРЯМКИ ПЛАНУВАННЯ ВИТРАТ

Собівартість продукції (послуг) є одним з основних якісних показників господарсько-фінансової діяльності підприємства. Виробнича собівартість продукції підприємства – це поточні витрати на виробництво продукції, виражені в грошовій формі. Повна собівартість продукції підприємства – це поточні витрати на виробництво і реалізацію продукції, виражені в грошовій формі. Таким чином, повна собівартість продукції підприємства – це її виробнича собівартість в сумі з адміністративними витратами і витратами на збут.

Отже, поняття собівартості продукції будується на двох визначальних положеннях: а) це витрати на виробництво продукції, здійснювані на підприємстві; б) всі витрати, що включаються в собівартість, виражені в одній, загальній для всіх затрат, грошовій формі. Перша

характеристика служить для чіткого обмеження кола затрат, що включаються в собівартість продукції. Друга характеристика викликана тим, що витрати на виробництво продукції здійснюються в багатьох формах. На виробництво і реалізацію продукції (послуг) витрачаються предмети праці (сировина, матеріали, енергія), жива праця (робочий час), знаряддя праці. Для їх обліку у виробництві застосовуються відповідні натуральні одиниці і паралельно – грошова оцінка. Ряд видів затрат має тільки грошовий вираз: витрати знарядь праці (устаткування, машин) – у формі амортизаційних відрахувань, частина продукту для суспільства – у формі податкових відрахувань, відрахувань до пенсійного фонду, на соціальне страхування.

Собівартість продукції – це частина вартості продукції. Вартість продукції включає, окрім собівартості, також чистий доход. Собівартість продукції показує, в що обходиться виробництво і збут продукції окремим підприємствам. Собівартість продукції складається із затрат упредметненої праці, вираженої у затратах сировини, матеріалів, палива, енергії і частки знарядь праці (основних фондів), що зношується, і частини затрат живої праці, вираженої у заробітній платі і відрахуваннях на соціальне страхування, до пенсійного фонду, до бюджету. Таким чином, собівартість включає всю перенесену вартість і частину знов створеної на підприємстві вартості продукції.

Собівартість належить до числа найважливіших якісних показників роботи підприємства. Це зумовлено тим, що вона є синтетичним показником, який відображає багато ключових ділянок діяльності підприємства, його структури, його організації: рівень розвитку техніки та її використання; рівень організації виробництва і праці; рівень організації управління підприємством; рівень організації і використання трудових ресурсів і рівень продуктивності праці. Будучи синтетичним, узагальнюючим показником, собівартість продукції взаємозв'язана з іншим синтетичним показником, що дає кінцеву характеристику діяльності підприємства і виражає мету цієї діяльності, – прибутком. Розмір прибутку залежить від рівня собівартості продукції. Тому підприємство постійно зацікавлене в зниженні собівартості продукції, оскільки це веде до зростання прибутку.

Особлива роль показника собівартості продукції виражається в тому, що величина планової собівартості служить основою для розрахунку низки найважливіших показників діяльності підприємства: потреби в оборотних коштах, планового об'єму прибутку, економічної ефективності окремих організаційно-технічних заходів, ефективності виробництва в цілому, показників внутрізаводських планів, рівня цін.

До складу адміністративних витрат включаються: витрати, пов'язані з управлінням підприємством; витрати за змістом і обслуговуванням

основних фондів, інших необоротних матеріальних активів загальногосподарського призначення; витрати по обслуговуванню виробничого процесу; податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (окрім податків, зборів і обов'язкових платежів, що включаються у виробничу собівартість продукції); витрати, пов'язані з професійною підготовкою і перепідготовкою працівників апарату управління та іншого загальногосподарського персоналу.

До складу витрат на збут включаються витрати, пов'язані з реалізацією (збутом) продукції: витрати на утримання підрозділів підприємства, пов'язаних із збутом продукції; з утриманням, ремонтом і експлуатацією основних фондів, інших необоротних матеріальних і нематеріальних активів, пов'язаних із збутом продукції; витрати, пов'язані з транспортуванням, перевезенням і страхуванням готової продукції; із забезпеченням правил техніки безпеки і охорони праці; фактичні витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування продукції або гарантійної заміни проданих товарів, якщо на підприємстві не створювався резервний фонд; витрати на проведення передпродажних і рекламних заходів і на дослідження ринку (маркетинг) по товарах, що продаються підприємством; витрати по зберіганню, навантаженню, розвантаженню і упаковці продукції; податки і збори, встановлені законодавством України, пов'язані із збутом продукції; інші витрати, пов'язані із збутом продукції.